

5. ARTANKARA ULUSLARARASI ÇAĞDAŞ SANAT FUARI ZİYARETÇİ PROFİLLERİNİN VE MOTİVASYONLARININ BELİRLENMESİ

5th Artankara International Contemporary Art Fair Determination of Visitor Profiles And Motivations

Arş. Gör. Dr. Hande BOLU SERT

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE

Arş. Gör. Ali Ertuğrul KÜPELİ

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE

ÖZET

Günümüzde hızla gelişen bilim ve teknoloji ile sanat da etki alanını alabildiğine genişlemekte ve görünürliğini de bu doğrultuda arttırmaktadır. Buna dayalı olarak sanatın daha geniş kitlelere ulaşmasında sanat fuarlarının, bienallerin, trienallerin, dokümanterlerin önemi büyüktür. Bu bakımdan Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı Ankara'nın ulusal ve uluslararası sanat ortamında görünürliğini arttırmakta ve önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu araştırma 5. Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı ziyaretçilerinin profillerini ve motivasyonlarını belirlemeye yönelik olarak yapılmıştır. Araştırma verileri hazırlanan anket ile elde edilmiş, yüzde ve frekans olarak yorumlanmıştır. Araştırmanın genel sonuçları olarak fuarı ziyaret eden katılımcıların çoğunluğunun üniversite mezunu ya da öğrencisi, 21-30 yaş grubunda gençlerden oluşan, sanatı takip eden, sanata karşı ilgili ve özellikle resim sanatıyla ilgilenen bir kitle olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra katılımcıların büyük bir çoğunluğunun son bir sene içerisinde sanat fuarı, bienal, sergi gibi etkinliklere mutlaka katıldıkları, fuarda uzun zaman geçirdikleri ya da geçirecekleri, bir sonraki fuara katılacakları ve fuarı arkadaşlarına tavsiye edecekleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı ziyaretçilerinin üniversite seviyesinde, genç bir profilden oluştuğu ve sanata duydukları ilgi ya da birebir sanatın içinde olma durumlarından kaynaklı motivasyon ile fuarı ziyaret ettikleri ve fuardan sanatsal tatmin ile memnun ayrıldıkları ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Artankara, çağdaş sanat, sanat fuarı

ABSTRACT

Nowadays, with the rapidly developing science and technology, art also expands its field of influence to a great extent and increases its visibility in this direction. Based on this, art fairs, biennials, triennials, documentaries are great importance for art to reach a wider audience. In this respect, Artankara International Contemporary Art Fair increases the visibility of Ankara in national and international art scene and makes an important contribution. This research was conducted to determine the profiles and motivations of the visitors of the 5th Artankara International Contemporary Art Fair. The data of the research were obtained with the prepared questionnaire and interpreted as percentage and frequency. As a general result of the study, it can be said that the majority of the participants visiting the fair are university graduates or students, young people in the 21-30 age group, who follow the art, are interested in art and especially interested in painting. In addition, a great majority of the participants have participated in events such as art fairs, biennials, exhibitions in the last year, they will spend or spend a long time in the fair, they will participate in the next fair and recommend the fair to their friends. In this context, it is revealed that the visitors of Artankara International Contemporary Art Fair consisted of a young profile at university level and that they visited the fair with the motivation arising from their interest in art or their one-on-one art and left the fair satisfied with artistic satisfaction.

Key words: Artankara, contemporary art, art fair

1. GİRİŞ

"Fuar" sözcüğü, Latince "Feria" kelimesinden türemiştir. Feria, genel olarak dini kutlamalar kapsamında manastır veya kilise yakınlarında organize edilen dini festivallere verilen addır. Bu sözcüğe benzer bir anlamı Almanca'da "Messe" kelimesi karşılmaktadır. Fuarların karşılığı olarak kullanılan bu sözcük Latince ibadette kullanılan "Missa" kelimesinden gelmektedir (Sülün, 2006, s. 73). Tarih sahnesine baktığımızda karşımıza ilk kurulan fuar olarak, 629 yılında Paris şehri yakınlarında Kral Dagobert

öncülüğünde kurulan “Fairo de Saint Denis” çıkmaktadır. Bunun yanında II. asırda, bugünkü Duesseldorf şehri fuarcılık bağlamında bir merkezi haline gelmiş ve “fuar kenti” kavramını ortaya çıkarmıştır. Günümüze geldiğinde ise Duesseldorf kentinin yanında Hannover, Köln, Münih, Paris, Lyon, Londra, Zürih, Milano, Stockholm gibi şehirlerde fuarcılık noktasında öne çıkmaktadır. Ülkemizde ise İstanbul artık “fuar kenti” olarak anılmakta ve fuarcılık merkezi olarak kabul edilmektedir (Çetinkaya, 2019).

Dünya üzerinde pek çok alanda hemen hemen her sektörde ve alanda fuarlar düzenlenmektedir. Hızla küreselleşen dünya ekonomisinde her şey artık kolay ulaşılabilir ve satılabilir bir hal almış ve bu noktada sanatta fuarların içerisine dahil edilmekte ve istenilen ölçüde görevini layıkıyla yerine getirmektedir. Kadhim (2012, s. 49), sanat fuarlarının giderek çoğalması ve her büyük şehirde yaygınlaşmasının nedeni olarak tüketim kültürü içerisinde sanat fuarlarının adeta sanatın pazarına ilişkin bir alışveriş merkezi haline geldiğini dile getirmektedir. Bu bağlamda sanat tüketicisi, tek bir çatı altında satın alma eylemini gerçekleştirirken hem zamanını keyifli geçirebildiği hem de sosyalleşebildiği bir platforma kavuşmaktadır.

Türkiye’de 1980 sonrası gelişim gösteren kolektif bağlamdaki sanat fuarları ve etkinlikleri daha çok 1970’lerin sonlarında şekillenmeye başlayan sergileme biçimlerinde ki köklü değişiklikler ile kendisini göstermeye başlamıştır. Bu doğrultuda 1970’li yılları öncesinde plastik sanatların pek çok farklı disiplini bir araya gelerek Devlet Resim ve Heykel Sergisi sanat etkinlikleri çatısı altında toplanmaktaydı ve alternatif olarak bu tür organizasyonlar özel kurum ve kuruluşlar haricinde destek görmemekteydi. İlerleyen yıllar içerisinde sanatçılar hem resmi hem de özel kuruluşlarında desteği ile birlikte alternatif sanat etkinlikleri ve organizasyonlarına dahil olamaya başlamıştır. Bu tür sanat organizasyonların ilk örneği olarak Uluslararası İstanbul Festivali dahilinde, İstanbul Arkeoloji Müzeleri’ni Sevenler Derneği öncülüğünde 1974-1977 seneleri arasında gerçekleştirilen Açık Hava Resim-Heykel ve Seramik Sergisi karşımıza çıkmaktadır. Ancak Açık Hava Resim-Heykel ve Seramik Sergisi gerçekleştirildiği yıllar içerisinde getirmiş olduğu yeniliklerin ilgi çekiciliğine rağmen geçen süre içerisinde sıradan bir karma sergi niteliğine bürünmüş ve cazibesini kaybetmiştir. Bunun yanında 1977 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde düzenlenmekte olan Yeni Eğilimler Sergileri, evrensel bir dilde Türkiye sanat ortamına yenilikçi politikalara uygun çağdaş bir perspektif açısı kazandırmış ve 1980 sonrası sanat ortamının temellerini atmıştır. Yeni Eğilimler Sergisi’nin ardından, 1980 yılında Resim ve Heykel Müzeleri Derneği’nin öncülüğünde Günümüz Sanatçıları İstanbul Sergileri düzenlenmeye başlamış ardından ise 1984-1988 yılında günümüz sanatı içerisinde yer alan sanatçı inisiyatifleriyle benzer niteliklere sahip bir grup sanatçının organize ettikleri Öncü Türk Sanatından Bir Kesit Sergileri düzenlenmiştir. 1990’ların sonlarına doğru daha önceleri bir devlet kurumu tarafından organize edilen Yeni Eğilimler Sergileri özel kurumların desteğini almaya başlamış ve Öncü Türk Sanatından Bir Kesit Sergileri ile daha çok ivme kazanmıştır. Netice olarak ise bu tür sanat etkinlikleri Türkiye’nin uluslararası sanat alanında görünürlüğünü arttırmıştır. Bu bağlamda o yıllara bakıldığında “çağdaşlaşma” politikalarına paralel olarak uluslararası nitelikte sanat etkinliklerden ilki olarak karşımıza Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Bienalleri, ikinci olarak ise günümüzde halen devam etmekte olup güncel sanatlar bağlamında İstanbul’u bir çekim merkezi haline getiren Uluslararası İstanbul Bienalleridir (Pelvanoğlu, 2009, s. 184-185).

1990’lı yıllar ile birlikte uluslararası statüde büyük çaplı sanat etkinliklerinin küresel çapta niceliklerinin artması, sergi organize eden ve yöneten küratörlerin saygınlığını arttırmıştır. Bu doğrultuda geleneksel sergileme metotları köklü değişikliklere maruz kalmış, farklı disiplinlerden farklı sanatçıları çoklu kültürel bir platformda bir araya getirmiştir. Küratörler yeni dünya düzenine uygun ideolojik metinleri bienallerin içerisine taşıyarak politikanın işlevsellik kazandığı bir sanat ortamı yaratmış, kimi ülkelerin başkentlerini sanatsal bir cazibe merkezi kılmış veya etnik grupların görünürlüğünü artırma işlevi görmüştür. (O’Neill, 2007, s. 15).

Türkiye’deki evrensel bir ölçütte kabul gören ilk sanat fuarı etkinliği 1991 senesinde Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği tarafından organize edilmiştir. 21. Yüzyılın son yarısında gerçekleşen sanat fuarlarının tarihi geçmişi çok köklü olmasa da, 1967 senesinde Köln’de gerçekleşen ilk sanat fuarı göz önüne alındığında, Türkiye’nin çeyrek asra yakın bir gecikme ile sanat fuarı organize etmeye başladığı anlaşılmaktadır. Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Türkiye şubesi ilk sanat fuarı etkinliğini eş zamanlı gerçekleşen Müzik Festivali sırasında düzenlemiştir. Dernek üyelerinden olan Bubi tarafından ortaya atılan sanat fuarı düzenlenme fikri dernek yönetimi tarafından kabul görmüş ve dönemin TÜYAP başkanlığını yürüten Bülent Ünal’ın mekân tahsisi etmesi ile 1991 yılı Temmuz ayının 10-17 günleri içerisinde I. İstanbul Sanat Fuarı düzenlenmiştir.

1.1. İstanbul Sanat Bieneli

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV), 1973 senesinde Nejat Eczacıbaşı önderliğinde on dört iş adamının bir araya gelmesi ile hayata geçirilmiş bir sivil toplum kuruluşudur. İKSV'nin kuruluşundaki temel ilkeler Türk kültürünün ve sanatının uluslararası camialarda görünürlüğünü artırmak, bunun yanında küresel çapta cereyan eden güncel sanat alanındaki gelişmeleri izleyicisine sunabilmek ve sanatçıları uluslararası bir düzeyde sanat yapımına özendirmek ve yer tahsis etmektir. İKSV'nin genel amacı ise; “kültür ve sanat çalışmaları yoluyla Türkiye'nin tanıtımına hizmet edecek, Türkiye'deki izleyiciye dünyadaki kültür ve sanat çalışmalarını tanıttacak uluslararası bir platform oluşturmak olmuştur” (Tüzünoğlu, 2009, s. 63).

Türkiye'nin uluslararası sanat ortamında görünür hale gelmesi ve çağın sanat anlayışını yansıtan çalışmaları ortaya çıkarması 1980 yılının ortasında gerçekleştirilen Bienal'ler ile başladığını söyleyebiliriz. Ankara'nın Türkiye'nin başkenti olması ve sanat merkezi olarak da önem arz etmesi hususunda 1986 senesinde Uluslararası Asya-Avrupa Bienali düzenlemiş ve fakat yalnızca dört defa düzenlenebilmiştir. Daha kalıcı olan ve günümüzde halen 2 senede bir düzenlenen İstanbul Bieneli 1987 yılında başlamıştır. Uluslararası Asya-Avrupa Bienali'nin akıbetini dönemin siyasi otoritesi tarafından tayin edilmesi, Bienalin başarısızlıkla sonuçlanmasında büyük rol oynamıştır. İlk olarak 1987 senesinde 1. Uluslararası Çağdaş Sanat Sergileri adı altında düzenlenen İstanbul Bienali, “Bienal” ismini 1989'da gerçekleştirilen ikinci sergide almıştır. İKSV 1986 yılında uluslararası bir etkinlik yapma amacı ile başladığı sanat etkinliklerini, 1987 yılında iki yılda bir gerçekleşmesinin uygun olduğuna karar kılarak İstanbul Bienali adı altında günümüze değin sürdürmektedir.

Documenta ve Viyana Bienali sergileri Doksanlarda hızla büyüyen kalabalıklar (ve dolarları) çekmeye başlarken, giderek daha fazla yerde uluslararası bienaller birdenbire ortaya çıkmaya başlar. İstanbul, Kahire, Saõ Paulo, Johannesburg, Cuenca ve Guanzhou bunlardan sadece birkaç tanesidir. Doksanlarda ayrıca uluslararası sanat fuarları da hızla çoğalmıştır. Dünyanın her yerinden önemli sanat simsarları ve koleksiyoncularının yanı sıra genel olarak küresel kültürün büyüyen melezleşmesini ve aynı zamanda bunun tam tersini kültürel belirlilik üzerinde her zamankinden fazla olan vurguyu yansıtmaya başlayan sanatçılar da giderek artan oranda bu sergilere yolculuk etmeye başlar (Fineberg, 2014, s. 507-508).

1.2. Ankara Uluslararası Asya – Avrupa Sanat Bieneli

Sanat ve kültür etkinliklerinin üst düzey bir kesitini öne çıkarma, her ülkenin belirginleşmiş, güncel sanat anlayışını tanıma, ülkesinde ya da uluslararası sanat ortamında sanatın genel gelişimine katkı getiren sanatçıları tanıttırma ve bu olguyu uluslararası sanat uzmanlarına, koleksiyonculara ve geniş kitlelere sunma konusunda bienaller gerçekten de önemlidir.

Ankara'da 1986-1992 yılları arasında üst üste toplamda dört defa gerçekleştirilen; “Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Bienali”, dönem olarak devletin dış politikalarını destekler mahiyette başkent Ankara'nın 1960 sonrası hızla gelişen ve batıya daha yakın olan İstanbul'u yakalayarak sanatsal bir merkez haline getirilmesi amacı ile hayata geçirilmiştir.

Ülkelerin kendi kültür ve sanatını uluslararası camiada görünür ve etkin kılma noktasında önemli bir araç olarak kullandığı bienal ve benzeri sanat etkinlikleri, Türkiye'de ilk olarak 1986 senesinde Kültür Bakanlığı'nın öncülüğünde Ankara'da düzenlemiş olduğu Uluslararası Asya-Avrupa Bienali'dir. Gerçekleştirildiği dönem içerisinde sanat ortamı açısından büyük bir heyecan oluşturmuş ve geniş bir izleyici kitlesine ulaşmıştır, ancak daha sonrasında yapılan olumsuz eleştiriler ve birçok suçlama^[1] karşı karşıya kalmıştır. Bu tür olumsuzluklar Ankara da gerçekleştirilen Uluslararası Asya-Avrupa Bienali'nin sonunu hazırlamış ve ^[1]1987 yılında İstanbul'da yeni bir bienalin gerçekleştirilmesine neden olmuştur (Özayten, 2019, s. 131).

Pelvanoğlu (2009, s. 254), 4 yıl üst üste gerçekleştirilen Uluslararası Asya-Avrupa Sanat Bienali hakkında; “Türkiye'nin dış açılma politikalarının kültürel alandaki bir göstergesi olma çabasıyla başlatılmış bir etkinliktir ancak dünyanın çeşitli kentlerinde düzenlenen bienallerin yarattığı kültürel sürekliliği yakalayamamıştır. Gerek Kültür Bakanlığı'nın sergiye ayırdığı ödenek, gerek ülkelerle kurulan diyalog ve gerekse bienale ilişkin saptamaların yerli ve yabancı basında yer almaması durumunda bienal, kendi içine kapalı bir etkinlik olarak kalmıştır” demiştir.

1.3. Ankara Genç Sanat Bienali Forumu

Başkent Ankara CerModern Sanatlar Merkezi'nde 1-3 Aralık 2017 tarihleri arasında "Ankara Genç Sanat Bienali Forumu" adı altında Bienal Forumu gerçekleştirilmiştir. Ankara ili için ilk kez gerçekleştirilen Bienal Forumu, genç kuşak sanatçıların katılım sağladığı, evrensellik ilkesi doğrultusunda global kültür olgusu üzerine yoğunlaştığı ve temelde bir sanat bienali dinamiğini oluşturduğu bir amacı hayata geçirmeyi hedeflemiştir. CerModern'in öncülüğünde gerçekleştirilen Bienal Forumu Kültür ve Turizm Bakanlığı Genç-Des programı, Goethe Enstitüsü, Hollanda Büyükelçiliği tarafından desteklenmiştir.

CerModern Sanat Programları Yönetmeni ve Bienal Forumu Genel Koordinatörü Zihni Tümer toplamda 2 gün süren etkinliklerin temel olarak ulusal ve uluslararası sanat pratikleri ve uygulama örneklerini kolektif bir tartışma ve öğrenme platformunda bir araya getirildiğini ve hayata geçirildiğini aktarmıştır. Sanatçılar, akademisyenler ve kültür sanat alanında çalışan uzmanların katılımıyla bir bienal yapısının tanımlanması ve yol haritasının oluşturulması amacını taşıyan Forum etkinliğinin katılımcıları arasında 4. İstanbul Bienali küratörü Dr. Rene Block, ZKM Medya Sanatları Müzesi yönetmeni Profesör Franz-Bernhard Serexhe, Prof. Marcus Graf, Prof. Ahmet Gürata, sanatçı-yazar Andreas Treskeyer, Prof. Tansel Türkdoğan yer almaktadır (Cer Modern Sanatlar Merkezi, 2017).

1.4. Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı

"Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı" Ankara şehrinde ilk olarak 2015 yılı mart ayı içerisinde gerçekleştirilmiş ve her gelen yıl tekrar ederek günümüze değin gelmiştir. Fuar, Ankara ilinin sanat ortamının gelişmesine ve uluslararası platformlarda görünürlüğünün artmasına vesile olmuştur. Tüm bunlarının yansısı fuar, yerel ve yabancı sanatçıların güncel sanat pratikleri doğrultusunda yapmış olduğu çalışmaları izleyiciyle buluşturma fırsatını sunmakta olup marka değerlerini yaratmalarında yardımcı olmaktadır.

Plastik sanatların bir çok disiplinini bir arada bulunduran fuar; resim, heykel, seramik, özgün baskı, fotoğraf, enstalasyon ve kavramsal sanat eserlerinin yer aldığı ve güncel sanatın nabzının tutulduğu bir yerdir. Artankara'da ulusal ve uluslararası özel sanat galerilerinin yanında sanatla ilgili kurum, kuruluş ve sanat inisiyatifleri katılımcı olarak bulunmaktadır. Ankara merkez kent olmak üzere Türkiye'den pek çok şehirden katılımcılar ve izleyiciler gelmektedir. Bunun yanında 14-17 mart 2019 yılı içerisinde düzenlenen 5. "Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı" kapsamında yurt dışından Bulgaristan, Çin, Ermenistan, Hollanda, İran, İspanya, İsviçre, İsveç, İtalya, Kanada, Kırgızistan, Kore, Rusya ve Ukrayna dahil olmak üzere 14 ülkeden galerileri, 41 ülkenin sanatçılarının eserlerini, 750 sanatçının 3.500'den fazla sanat eserini sanatseverlerle bir araya getirmiştir (Atis Fuarcılık, 2019).

2019 yılı içerisinde düzenlenen 5. "Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı" kapsamında 14 farklı ülkeden toplam 110 katılımcıya ait 3500 eser 4 gün süresince toplamda 51700 izleyici ile buluşturulmuştur. Sanat eserlerinin sergilemesinin yanında 45'e aşkın sanatsal söyleşi, workshop ve performans ziyaretçilerin beğenisine sunulmuş ve yoğun ilgiyle karşılanmıştır (Atis Fuarcılık, 2019).

Yapılan bu araştırmada 2019 yılında düzenlenen 5. Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı'nın ziyaretçi profillerinin ve motivasyonlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi gibi konulara değinilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. "Tarama deseni, bir evren içinden seçilen bir örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin nicel veya nümerik olarak betimlenmesini sağlar. Araştırmacı, örneklemeden elde edilen evren hakkında çıkarsamalarda bulunur" (Creswell, 2016, s.155-156).

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2019 yılında düzenlenen 5. Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı ziyaretçileri oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise rasgele seçilmiş 100 ziyaretçi belirlenmiştir. "Rassal" (rasgele) örneklemede topluluktan seçim şansla veya gelişigüzel yapılır. Rasgele örneklemede evrende bulunan her

birey veya nesne eşit seçilme şansına sahiptir (Akarsu, 2014, s. 34).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, ziyaretçilere yönelik profil ve motivasyon belirleme anketi kullanılmıştır. Ankette farklı soru tiplerine yer verilmiştir. Bunlar kapalı uçlu sorular, sınıflama soruları ve yarı kapalı uçlu sorulardır. Ayrıca yaş ve mesleklerin belirlenmesine yönelik iki açık uçlu soru bulunmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan profil ve motivasyon belirleme anketinin fuarı ziyarete gelen izleyicilere fuar süresince ve fuar ortamından rasgele seçilerek uygulanması şeklinde toplanmıştır. Ziyaretçiler basılı olarak verilen anketi kendileri doldurmuş ve araştırmacılara teslim etmişlerdir. Anketler 4 gün süren fuarın en çok ziyaretçiye ulaşabileceği tatil günleri olan cumartesi ve Pazar günü olarak 2 gün boyunca uygulanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler yüzde ve frekans değerlerinin bulunması ile analiz edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırma verilerinden elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

3.1. Ziyaretçilerin Cinsiyetlerine, Yaşlarına, Eğitim Durumlarına ve Mesleklerine Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Ziyaretçilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	%	f
Kadın	70	70
Erkek	30	30

Tablo 2. Ziyaretçilerin Yaş Dağılımı

Yaş aralığı	%	f
11-20	25	25
21-30	55	55
31-40	15	15
41-50	3	3
51-60	0	0
61-70	1	1
71-80	1	1

Tablo 3. Ziyaretçilerin Eğitim Durumu

Eğitim durumu	%	f
İlköğretim	2	2
Lise	10	10
Üniversite	62	62
Yüksek Lisans	14	14
Doktora	12	12

Tablo 4. Ziyaretçilerin Meslekî Durumları

Meslek	%	f
Öğrenci	67	67
Öğretmen / Görsel Sanatlar Öğretmeni	12	12
Akademisyen	11	11
İşsiz	4	4
Tasarımcı	2	2
İnşaat Mühendisi	1	1
Cerrah	1	1
Psikolojik Danışman	1	1
Sergi Koordinatörü	1	1

Araştırmaya katılan ziyaretçilerin % 70 gibi büyük bir çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Ziyaretçilerin yaş dağılımlarına bakılacak olduğunda % 55'inin 21-30 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bunu % 25 ile 11-20, %15 ile 31-40 %3 ile 41-50 yaş aralığı izlemektedir. Araştırmaya katılan ziyaretçilerin %62'si öğrenim durumlarını üniversite olarak belirtmiştir. Bu verilerin ışığında ziyaretçi kitlesini gençlerin oluşturduğu söylenebilir. Bu savı güçlendiren diğer bir veri de ziyaretçilerin %67'sinin mesleklerini öğrenci olarak belirtmesidir. Bu oranı % 12 ile öğretmen/görsel sanatlar öğretmeni meslek gurubu takip etmektedir. Yine yakın bir yüzde ile % 11 oranında akademisyen meslek gurubu bulunmaktadır. Ziyaretçilerin % 4'ü işsiz, % 2'si tasarımcı ve %1 oranında da meslek gruplarını inşaat mühendisi, cerrah, psikolojik danışman ve sergi koordinatörü olarak belirtmişlerdir.

3.2. Ziyaretçilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekillerine, Kültürel ve Sanatsal Gelişmeleri/Haberleri Takip Durumlarına, İlgilendikleri Sanat Dallarına, Fuar Öncesi Son 12 Ay İçinde Sanat Fuarı, Bienal ya da Sergi Gibi Etkinliklere Katılımlarına ve Fuar Öncesi Son 12 Ayda Katıldıkları Etkinliklere Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 5. Ziyaretçilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekilleri

Boş zaman değerlendirme şekli	%	f
Arkadaşlarla	15.22	79
İnternette	13.29	69
Hobilerimle uğraşarak	12.33	64
Kitap / Dergi / Gazete okuyarak	11.94	62
Sinemaya giderek	7.51	39
Seyahat ederek / Yeni yerler görerek	6.35	33
Alışveriş yaparak	5.97	31
Spor yaparak	5.97	31
Tiyatro / Opera / Baleye giderek	4.81	25
Konsere giderek	4.43	23
Alışveriş merkezlerine giderek	4.23	22
Parklara ya da pikniğe giderek	4.04	21
Televizyon izleyerek	3.27	17
Diğer		
Oyun oynayarak	0.19	1
Bisiklete binerek	0.19	1
Boş zamanım yok	0.19	1

Ziyaretçilerin verdiği cevapların %15.22'lik bir bölümü boş zamanlarını arkadaşları ile değerlendirdiklerini göstermektedir. Cevapların %13.29'u internette, %12.33'ü hobileri ile uğraşarak, %11.94'ü kitap, dergi, gazete okuyarak, % 7.51 sinemaya giderek, % 6.35'i seyahat ederek, yeni yerler görerek, % 5.97'si alışveriş yaparak ve spor yaparak, % 4.81'i tiyatro, opera, baleye giderek, % 4.43'ü konsere giderek, % 4.23'ü alışveriş merkezlerine giderek, % 4.04'ü parklara ya da pikniğe giderek, % 3.27'si televizyon izleyerek ifadelerinden oluşmaktadır. Bunların dışında %0.19 oranında oyun oynayarak, bisiklete binerek boş zamanlarını değerlendirdiğini belirtenler olmuştur. Yine aynı oranda boş zamanı olmadığını belirten ziyaretçi cevabı yer almaktadır. Tüm bu veriler ışığında ziyaretçilerin boş zamanlarını sanat fuarı, bienal ya da sergi gibi aktiviteler dışında yer alan sanatsal aktiviteler ile geçirme oranı %16.75 (sinemaya giderek %7.51, tiyatro/opera/baleye giderek %4.81, konsere giderek %4.43) olarak belirlenmiştir. %12.33'lük bir bölümün boş zamanlarını hobileri ile geçirdiği cevabından yola çıkıldığında ve Tablo 7'de belirtilen ilgilendikleri sanat dalları göz önünde bulundurulduğunda bu grubun da boş zamanlarını sanatsal aktiviteler ile geçirdikleri söylenebilir.

Tablo 6. Ziyaretçilerin Kültürel ve Sanatsal Gelişmeleri / Haberleri Takip Durumları

Takip durumu	%	f
Takip ederim	93	93
Takip etmem	7	7

Ziyaretçilerin % 93 gibi büyük bir kısmının kültürel ve sanatsal gelişmeleri takip ettikleri görülmektedir. Bu verilerden ziyaretçilerin sanat dünyasına yakın oldukları sonucu çıkarılabilir. Bu durum ziyaretçi kitlesinin büyük çoğunluğunun fuarı takip ettiği ve açılışından haberdar olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Tablo 7. Ziyaretçilerin İlgilendikleri Sanat Dalları

İlgilenilen sanat dalı	%	f
Resim	56.81	75
Heykel	11.36	15
Grafik	8.33	11
Müzik	6.81	9
Baskı Resim	3.03	4
Fotoğraf	2.27	3
Mimari	2.27	3
Tiyatro	1.51	2
Edebiyat	1.51	2
Seramik	0.75	1
Karikatür	0.75	1
Bir sanat dalıyla ilgilenmiyorum	4.54	6

Ziyaretçilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde büyük bir kısmının bir sanat dalıyla ilgilendiği görülmektedir. Ziyaretçilerden sadece 6'sı bir sanat dalıyla ilgilenmediğini belirtmiştir. Ziyaretçilerin verdikleri cevaplardan % 56.81 oranıyla en çok resimle ilgilendiği görülmektedir. Bunu % 11.36 ile heykel, % 8.33 ile grafik ve % 6.81 ile müzik sanat dalları izlemektedir. Bunun yanı sıra % 3.03 ile baskı resim, % 2.27 ile fotoğraf ve mimari, % 1.51 ile tiyatro ve edebiyat, % 0.75 ile seramik ve karikatür ilgilenen sanat dalları arasındadır. Bu veriler ışığında ziyaretçilerin ilgilendikleri sanat disiplinlerine ait gelişmeleri izlemek amacıyla fuarı ziyaret ettikleri söylenebilir.

Tablo 8. Ziyaretçilerin Fuar Öncesi Son 12 Ay İçinde Sanat Fuarı, Bienal ya da Sergi Gibi Etkinliklere Katılımları

Ziyaret sayısı	%	f
Bir defa	14	14
İki defa	13	13
Üç defa	21	21
Dört defa	13	13
Beş defa ya da daha fazla	35	35
Hiç ziyaret etmedim	4	4

Ziyaretçilerin sadece % 4'ü son 12 ay içerisinde sanat fuarı, bienal ya da sergi gibi etkinliklere hiç katılmadığını belirtmiştir. % 35 gibi büyük bir kısmı beş ya da daha fazla bu tür etkinliklere katıldıklarını ifade etmiştir. % 14 ile bir defa, % 13 ile iki defa, %21 ile üç defa ve % 13 ile dört defa sanat fuarı, bienal ya da sergi gibi sanatsal etkinliklerin takip edildiği görülmektedir. Bu verilerden yola çıkılarak 5. Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını ziyarete gelen izleyici kitlesinin % 96 gibi büyük bir bölümünün bir sene içerisinde sanat fuarı, bienal ya da sergi gibi sanatsal etkinlikleri takip ettikleri ve bu tür etkinliklere ilgili oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 9. Ziyaretçilerin Fuar Öncesi Son 12 Ayda Katıldıkları Etkinlikler

Etkinlik	%	f
Sinema	22.70	79
Müze ziyareti	21.83	76
Tarihi mekan / yapı ziyareti	18.10	63
Tiyatro	11.78	41
Festival	10.34	36
Konser	9.48	33
Opera, bale / dans gösterisi	4.59	16
Diğer		
Söyleşi	0.57	2
Fuar	0.28	1
Spor karşılaşması	0.28	1

Ziyaretçilerin verdiği cevaplar incelendiğinde % 22.70 ile en çok sinemaya gittikleri görülmektedir. Bunu % 21.83 ile müze ziyareti izlemektedir. Müze ziyaretine olan ilginin oranı dikkat çekici ve sevindiricidir. Araştırmaya katılan tüm ziyaretçiler son 12 ayda bir ya da daha fazla olmak üzere mutlaka bir etkinliğe katılmışlardır. Bu durum ziyaretçi profilinin bu tarz etkinlikleri takip ettiği ve katıldığı sonucuna ulaştırmaktadır.

3.3. Ziyaretçilerin Daha Önce Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını Kaç Defa Ziyaret Ettiklerine, Ziyaret Etme Sebeplerine, Fuarda Geçirdikleri ya da Geçirmeyi Planladıkları Zamana, Bir Sonraki Sene Fuarı Ziyaret Etmeye Yönelik İsteklerine ve Fuarı Arkadaşlarına ya da Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumlarına Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 10. Ziyaretçilerin Daha Önce Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını Ziyaret Etme Durumları

Ziyaret sayısı	%	f
İlk defa	29	29
Bir defa	14	14
İki defa	23	23
Üç defa	19	19
Dört defa	15	15

Ziyaretçilerden %29'u fuara ilk kez geldiklerini belirtmişlerdir. Bu durum sanat fuarının büyük oranda yeni ziyaretçiler kazandığını göstermektedir. Ziyaretçilerin toplamda % 61'i daha önce en az bir kez fuarı ziyaret etmiştir. % 15'i ise Artankara Çağdaş Sanat Fuarını başladığından bu yana ziyaret etmektedir. Bu durum fuarın gelenekselleşmiş bir ziyaretçi kitlesi olduğuna da dikkat çekmektedir.

Tablo 11. Ziyaretçilerin Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını Ziyaret Etme Sebepleri

Ziyaret sebepleri	%	f
Sanat eserlerini görmek	18.99	87
Öğrenmek	16.15	74
Merak	14.41	66
Sanatçıları görmek / Sanatçılarla tanışmak	13.75	63
Mesleğim gereği	13.10	60
İyi (kaliteli) vakit geçirmek	12.88	59
Eğlenmek	5.02	23
Tavsiye üzerine	3.05	14
Çocuklarımın/torunlarımın görmelerini/öğrenmelerini sağlamak	1.31	6
Diğer		
İstek	0.21	1
BİLSEM gezisi	0.21	1
Seviyorum	0.21	1
Sanatın gelişimini ulusal ve uluslararası anlamda görmek		
Resme olan ilgim	0.21	1
Öğretmenimizin getirmesi	0.21	1
	0.21	1

Ziyaretçilerin verdikleri cevapların toplamda %32.74' ü (sanat eserlerini görmek %18.99 ve sanatçıları görmek/sanatçılarla tanışmak %13.75) sanatsal bir amaç doğrultusunda fuarı ziyaret ettiğini göstermektedir. %31.87'si (öğrenmek %16.15, merak %14.41 ve çocuklarımın/torunlarımın görmelerini/öğrenmelerini sağlamak %1.31) ise çağdaş sanat fuarına ilgi duydukları için geldikleri yönündedir. Bunun yanında cevapların % 13.10'luk bir kısmından ziyaretçilerin mesleklerinin bir parçası olduğu için fuarı ziyaret ettiği görülmektedir. Yine cevapların %20.95'lik bir kısmından ziyaretçilerin verimli bir boş zaman etkinliği (İyi (kaliteli) vakit geçirmek %12.88, eğlenmek %5.02 ve tavsiye üzerine %3.05) olarak fuarı ziyaret etmeyi tercih ettikleri söylenebilir.

Tablo 12. Ziyaretçilerin Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarında Geçirdikleri ya da Geçirmeyi Planladıkları Zaman

Geçirilen ya da planlanan zaman	%	f
Bir saatten az	1	1
Bir saat	8	8
İki saat	22	22
Üç saat	21	21
Üç saatten daha fazla	48	48

Ziyaretçilerin % 48'i fuarda 3 saatten fazla zaman geçirdiklerini ya da geçireceklerini belirtmişlerdir. Bu durum ziyaretçilerin fuarı ilgi ile gezerek, zevkli vakit geçirdiklerini ya da geçireceklerini göstermektedir. Yine ziyaret zamanlarını 2 ve 3 saat olarak belirten ziyaretçiler de toplamda % 43 ile büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Ziyaretçilerin sadece %1'i 1 saatten az ve %8'i 1 saat zaman geçireceğini belirtmiştir. Bu veriler ışığında fuarın ziyaretçilerin büyük çoğunluğu üzerinde büyük ilgi uyandırdığı ve bu ilgi sonucu

uzun zaman geçirdikleri ya da geçirmek istedikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 13. Ziyaretçilerin Bir Sonraki Sene Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını Ziyaret Etmeye Yönelik İstekleri

Ziyaret etme isteği	%	f
Evet	98	98
Hayır	2	2

Ziyaretçilerin neredeyse tamamı bir sonraki sene fuarı yeniden ziyaret edeceklerini belirtmişlerdir. Bu durum ziyaretçilerin fuardan memnun ayrıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 14. Ziyaretçilerin Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını Arkadaşlarına ya da Tanıdıklarına Tavsiye Etme Durumları

Tavsiye Etme	%	f
Evet	98	98
Hayır	2	2

Ziyaretçilerin çok önemli bir çoğunluğu Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını arkadaşlarına ya da tanıdıklarına tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir. Tablo 13'le paralellik gösteren bu bulgudan da üzere fuara gelen ziyaretçilerin fuardan tatmin olduklarını, fuarı sanatsal anlamda beğendiklerini göstermektedir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgu ve yorumlarından çıkan sonuçlara göre ziyaretçilerin büyük bir çoğunluğunu kadınların oluşturduğu, 21-30 yaş aralığında üniversite mezunu ya da öğrencisi genç bir kitleden meydana geldiği görülmektedir. Bu bağlamda Artankara Çağdaş Sanat Fuarının hitap ettiği ya da ulaştığı izleyici kitlesinin genç, öğrenim seviyesiyle ilişkili olarak bilinçli ve ilgili olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ziyaretçilerin boş zamanlarının büyük bir kısmını sanatsal aktiviteler dışında diğer etkinlikler ile geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır ancak bunun yanında kitap okuma, sinemaya gitme, müzeleri ziyaret etme, konserleri takip etme, tiyatro, opera ve bale izleme gibi sanatsal etkinliklerde de buldukları görülmektedir. Ziyaretçiler sanatsal haberleri ve gelişmeleri takip etmekte, özellikle resim, heykel ve grafik sanat dallarıyla ilgilenmektedirler. Bu durum ziyaretçilerin fuarı ziyaret etme konusunda motivasyonlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Ziyaretçilerin bilinçli bir çoğunluğunun fuarı ziyaret etme sebebinin başında kendi ilgilendikleri sanat dallarına ait benzer yeni eserleri görmek, takip etmiş oldukları sanatçıları ve eserlerini görmek, yeni sanatçıları tanımak ve bu doğrultuda çağdaş sanata ilişkin gelişmeleri yakından izlemek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

5. Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarını ziyarete gelen izleyici kitlesinin neredeyse tamamı bir sene içerisinde sanat fuarı, bienal ya da sergi gibi sanatsal etkinliklere katılmışlardır. Dolayısıyla ziyaretçilerin sanatsal etkinliklere karşı ilgili oldukları söylenebilir. Bunun yanı sıra fuar 2019 yılında büyük oranda yeni bir izleyici kitlesine sahip olmuştur. Yine büyük oranda bir izleyici kitlesi ise fuarı başladığı yıldan bu yana takip etmektedir. Fuarın yeni izleyici kitlesi edinmesinin yanında, sürekli takip eden ve her sene katılan kalıplaşmış bir kitlesinin olduğunu da söylemek mümkündür.

Ziyaretçilerin fuarı ziyaret etmeye yönelik sebepleri arasında ilgi duydukları plastik sanatlara yönelik eserleri görmek, sanatçılar ile buluşmak, merak, yeni şeyler öğrenme isteği, fuarı gezmeyi verimli ve eğlenceli zaman geçirme olarak görmeleri sıralanabilir. Bu durum ziyaretçilerin sanata, sanat eserlerine ve sanatçılara yönelik ilgilerini göstermektedir. Verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar fuarı ziyarete gelen ziyaretçilerin hayatında sanatın bir şekilde yer tuttuğu sonucuna ulaştırmaktadır.

KAYNAKÇA

Akarsu, B. (2014). Hipotezlerin, değişkenlerin ve örneklem belirlenmesi. M. Metin (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s.21-43). Ankara: Pegem Akademi.

Atis Fuarcılık. (2019, Haziran 12). 5. Artankara Uluslararası Çağdaş Sanat Fuarı. Art Fair Ankara. <http://artfairankara.com/2019-artankara/> adresinden alınmıştır.

Cer Modern Sanatlar Merkezi. (2017, Kasım 28). Ankara Genç Sanat Bienali Forumu. <https://www.cermodern.org/ankara-gen%C3%A7-sanat-bienali-forumu.html> adresinden alınmıştır.

Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni*. (Çev. Ed. S.B. Demir). Ankara: Eğitimci Kitap.

Çetinkaya, H. (2019, Haziran 12). Art – Ankara Sanat Fuarı. <http://www.hikmetcetinkaya.com/art-ankara-sanat-fuari/> adresinden alınmıştır.

Fineberg, J. (2014). *1940'tan günümüze sanat varlık stratejileri*. (Çev. S. A. Eskier, G. E. Yılmaz). İzmir: Karakalem Kitabevi Yayınları.

Kadhim, N. (2012). The impact of trade on art production. *Contemporary Practices Art Journal*, 11, 46-51. <http://www.contemporarypractices.net/essays/volumeXI/theimpact.pdf> adresinden alınmıştır.

O'Neill, P. (2007). The curatorial turn: From practice to discourse. *1. Issues in Curating Contemporary Art and Performance* içinde (s. 13-28). Chicago: Intellect Books.

Özayten, N. (2019). *Mütevazi bir miras-Batı'da obje sanatı/ Kavramsal sanat/ Post-kavramsal sanat ve Türkiye'de 1965-1992 yılları arasındaki benzer eğilimler*. <https://saltonline.org/tr/548/mutevazi-bir-miras-batida-obje-sanati-kavramsal-sanat-post-kavramsal-sanat-ve-turkiyede-1965-1992-yillari-arasindaki-benzer-egilimler> adresinden alınmıştır.

Pelvanoğlu, B. (2009). 1980 sonrası Türkiye'de sanat: Dönüşümler. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sülün, U. (2006). İhracatın geliştirilmesinde fuar, sergi ve panayırlara yönelik mali teşviklerin etkinliği (1990 – 2005 Dönemi analizi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Tüzünoğlu, A. (2009). *Dersimiz güncel sanat*. İstanbul: Outlet İhraç Fazlası Sanat.